

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNISTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRACAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 240, POLUGOD. K 120, ČETVRTGOD
K 60, POJEDINI BROJ K 6.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Engleska palestinska politika

Izjava engleske vlade — Odgovor Cijonističke Organizacije

S velikom se napelošću očekivala izjava engleske vlade o njezinoj palestinskoj politici. Arapska delegacija, poduprta anticijonističkim i antisemitским lordovima, nastojala je svim sredstvima, da predobi za svoje neopravdane zahtjeve englesku javnost u uvjerenju, da će tako prisiliti englesku vladu na opoziv Balfourove deklaracije. Glasovanje u kući lordova, kojim je prihvaćen predlog lord Islingtona, bilo je bez sumnje arapski uspjeh — iako slučajni, jer pretežiti dio lordova nije pribivao sjednici — koji je zaključak zabrinuo mnoge prijatelje cijonizma. Engleska vlada nije dugo krmala, da u oficijelnoj formi izda izjavu o svojoj palestinskoj politici, — dokaz, da zaključak kuće lordova nije imao upliva na držanje vlade — te je tu izjavu prije objelodanjenja priposlala Egzekutivi Cijonističke organizacije. Odgovor vodstva Cijonističke Organizacije priklopljen je oficijelnom dokumentu. U uvodu dokumenta veli se, da je državni tajnik ponovno ispitao sadanju političku situaciju u Palestini, u ozbiljnoj želji, da dodje do uredjenja još spornih pitanja, koja su bila za jedan dio pučanstva povod nemirima i nesigurnosti. Nakon pregovora s vrhovnim Komesarom za Palestinu izradjena je ova izrespondencija: koju je državni tajnik vodio s delegacijom muslimansko-hrišćanskog društva u Palestini, koja se od nekog vremena nalazi u Londonu. Izjava, koja pripoćuje daljnje zaključke, što su međutim stvoreni, glasi:

Napetost, koja se od vremena do vremena pojavljuje u Palestini, u glavnom je posljedak predmjeva, kojima se podavaju djelovi arapskoga i djelovi židovskoga pučanstva. Ove su predmjeve, u koliko se radi o Arapima, djelomično sazdate na preljernoj interpretaciji smisla deklaracije, koja pogoduje

OSNUTAK ŽIDOVSKOG NARODNOG DOMA U PALESTINI.

i koju je dala vlada Njegovog Veličanstva 2. novembra 1917. Objelodanjene su neautorizovane izjave sa smislom, da je cilj osnutak jedne potpuno židovske Palestine. Bilo je izjava, kao ova, da bi Palestina »imala poslati tako židovskom, kao što je Engleska engleska«. Vlada smatra sva takova iščekivanja neizvedivima i nema takove namjere. Isto tako nije vlada nikada, čega se arapsko pučanstvo očito boji, imala na umu nestanak ili potlačivanje arapskog pučanstva, jezika ili kulture u Palestini. Vlada želi da svrati pozornost na činjenicu, da odnosne riječi deklaracije ne kažu, da se Palestina kao cjelina ima da pretvori u židovsku na-

rodnu domaju, već da se ima ovakova domaja osnovati u Palestini. U tome pogledu je sa zadovoljstvom opaženo, da je za zasjedanja cijonističkog kongresa, vrhovne upravne oblasti Cijonističke Organizacije, koje je u Karlovim Varima mjeseca septembra 1921. godine održano, prihvaćena jedna rezolucija, u kojoj je kao oficijelno tumačenje cijonističkih ciljeva bilo izraženo, »odlučnost židovskog naroda, da u slozi i uzajamnom respektu s arapskim narodom živi i da zajedno s njim preobrazi zajedničku domaju u jednu cvatuću zajednicu, čiji osnutak ima da osigura obim narodima nesmetani nacionalni razvitak.«

Potrebno je da se upozori i na to, da da Cijonistička Komisija u Palestini, sada Palestine Cionist Exekutive nazvana, nije željela, da ima bilo kakav udio na općoj upravi zemlje i da ga nema. I zasebni položaj, što se Cijonističkoj Organizaciji u članku 4. mandatskog nacrtla za Palestinu osigurava ne sadržava takovih funkcija. Ovaj zasebni položaj odnosi se na mjere, koje se u Palestini imadu preduzeti u pogledu židovskoga pučanstva, i predvidja da Organizacija ima da pomaže kod općenitog razvitka zemlje; ali ne ovlaštuje Organizaciju, da bilo kako učestvuje u vladi.

Nadalje je predvidjeno, da svi građani Palestine imadu pred zakonom da budu Palestinci i nije nikada bilo namjeravano, da bi oni ili jedan njihov dio imali kakav drugi pravni položaj.

Što se tiče židovskoga pučanstva Palestine, čini se, da neki ljudi naslućuju, da vlada Njegova Veličanstva hoće da napusti politiku, koja je izražena u deklaraciji od 1917. godine. Potrebno je stoga ponovno uvjerenje, da su ove bojazni neosnovane i da se ova deklaracija, koja je po konferenciji većine savezničkih vlasti u San Remu i onda opet u Sevreskom mirovnom ugovoru potvrđjena, ne može mijenjati.

Za vrijeme zadnjih dviju ili triju generacija Židovi su u Palestini, nanovo osnovali jednu zajednicu, koja sada broji 80 hiljada duša, od kojih su od prilike jedna četvrtina farmeri ili poljodjelci. Ova zajednica ima svoje vlastite političke organe; jednu izabranu skupštinu za upravu svojih unutarnjih poslova, izabranu zastupstva u gradovima i jednu organizaciju za nadzor nad svojim školama. Ona ima svoj izabrani nadrabinat i Rabinsko Vijeće za upravu svojih vjeroispovjednih poslova. Njezini se poslovi vode u hebrejskom kao se, obraćajom jeziku i

služi joj hebrejska štampa. Ona ima svoj izrazili duševni život i razvija znatno gospodarsko djelovanje. Ova dakle zajednica, sa svojim gradskim i seoskim pučanstvom, svojim političkim, vjeroispovjednim i socijalnim organizacijama, svojim zasebnim jezikom, svojim zasebnim običajima, svojim vlastitim životom, ima faktično nacionalnih osebina. Ako se stavi pitanje, što se razumijeva pod razvitkom židovskog narodnog doma u Palestini, onda se može odgovoriti, da nije mišljeno, da se židovska narodnost pučanstvu Palestine u cijelosti narine, već daljnji razvitak postojeće židovske zajednice uz pomoć Židova u ostalim dijelovima svijeta, da

NASTANE CENTAR,

na kojemu može židovski narod u svojoj cjelokupnosti iz vjerskih i plemenskih razloga s ponosom i interesom da učestvuje. Ali da ova zajednica ima najbolje vidike na slobodni razvitak i da se židovskom narodu uz mogne dati potpunu mogućnost da razvije svoje sposobnosti, bitno je, da zna, da je u Palestini

PO PRAVU A NE TRPLJEN.

Stoga je potrebno, da egzistencija jedne židovske narodne domaje u Palestini bude internacionalno zagantovana i da formalno bude priznata, da počiva na starim istoričkim vezama.

Tako dakle interpretira vlada Njegova Veličanstva deklaraciju od 1917. godine i ako se ova razumije, onda je državni sekretar mnijenja, da ne zadrži ništa, što bi moglo arapsko pučanstvo Palestine uznemiriti ili Židove razočarati.

Za ispunjenje ove politike je potrebno, da je Židovska zajednica u Palestini u položaju, da

SVOJ BROJ USELJIVANJEM POVEĆA.

Opseg ovog useljivanja ne može da bude toliki, da prekorači ekonomski kapacitet zemlje za apsorbiranje novo nadošlih u pojedinim vremenskim odsjecima. Bitno je, da se stvori sigurnost za to, da imigranti ne padnu cjelokupnom pučanstvu Palestine na teret i da ne oduzmu bilo kojem dijelu sadašnjeg pučanstva njegovo zanimanje. Do sada je imigracija ove uvjete ispunila. Broj imigranata od britske okupacije iznosi od prilike 25 hiljada.

Potrebno je takodjer, da se stvori sigurnost, da se osobe, koje su politički nepoželjne, od Palestine isključe, a u tu svrhu upotrebljene su i bit će upotrebljene sa strane uprave sve mjere opreznosti.

Postoji namjera da se u Palestini obra-

zuje jedan zasebni odbor, koji ima da sastoji od samih članova novoga zakonodavnoga Vijeća, koje pučanstvo bira, da s upravom vijeća o stvarima, koje se odnose na uređenje useljivanja. U slučaju, da između ovog odbora i uprave nastane bilo kakovo razilaženje mnijenja, uputit će se stvar k vladi Njegova Veličanstva, koja će joj posvetiti osobitu pažnju. Nadalje će u smislu članka 81. nacrtu ustava za Palestinu svakoj vjeroispovjednoj zajednici ili svakom značnom dijelu pučanstva Palestine biti ušćuvano općenito pravo, da po Vrhovnom komesaru i državnom tajniku apeliše na Savez Naroda u svakoj stvari, za koju drži, da ustanove mandata njesu ispunjene po palestinskoj vladi.

Poželjno je, da se glede konstitucije, koja se sada ima podijeliti Palestini, a čiji je nacrt već objelodanjen, razjasne izvjesne tačke. Prije svega ne stoji, kao što je to prikazala arapska delegacija, da je vlada Njegovog Veličanstva za vrijeme rata dala obećanje, prema kojemu bi se imala smjestiti u Palestini kreirati nezavisna narodna vlada. Ovaj prikaz bazira u bitnome na jednome pismu Sir Henri Mac Mahona od 24. oktobra 1915., tada Njegovog Veličanstva Vrhovnog komesara u Egiptu, na Šerifa od Meke, sad Huseina, kralja Hedžasa. Ovo se pismo navadja, kao da ono sadržaje obećanje Šerifu od Meke, da će se priznati i podupirati nezavisnost Arapa u predjelima, koje je on predložio. Ali ovo obećanje dano je uz prizdržaj, koji je sadržan u istome pismu i koji isključuje od toga plana osim nekih predjela sjeverno od Palestine i zemlju zapadno od vilajeta Damaska. Ovaj vilajet nije obuhvatio niti nezavisnog sandžaka od Jeruzalima, niti one dijelove bejrutskog vilajeta, koji sad pripadaju Palestini. Predjel Palestine, zapadno od Jordana bio je dakle isključen iz obećanja Sir Henri Mac Mahona.

Pored svega toga je namjera vlade Njegovog Veličanstva da unapredi u najvećem opsegu

SAMOUPRAVU

u Palestini. Vlada je mišljenja, da se ova kraj naročitih uvjeta ove zemlje ima da provede postepeno, a ne na vrat na nos. Prvi je korak učinjen, kad je uvedenjem civilne uprave osnovan sad postojeći Advisory Council, koji je tad imenovan.

Vrhovni komesar izjavio je tad, da je to prvi korak u razvitku samoupravnih uredaba, a sad postoji namjera, da se učini drugi korak osnutkom zakonodavnog Vijeća, koje će imati velik procenat članova, što će biti izabrani na širokoj izbornoj podlozi. U objelodanjenom nacrtu je bilo predloženo, da tri člana ovoga Vijeća budu nečinovničke osobe, koje će imenovati Vrhovni komesar. Pošto je protiv ove odredbe podignut prigovor, koji bazira na nepobitnim razlaganjima, to je državni tajnik pripravan, da odustane od te odredbe. Zakonodavno Vijeće sastojalo bi tada iz Vrhovnog komesara kao predsjednika, dvanaest biranih članova i deset činovničkih članova.

Državni je tajnik mišljenja, da bi bilo uputno, da neko vrijeme prodje, prije no što će Palestina dobiti veću mjeru samouprave a Vijeće kontrolu nad egzekutivnom vlašću. Za ovo vrijeme učvrstit će se uredbe zemlje; njezin financijski kredit počivat će na čvršćoj podlozi, palestinski činovnici steći će iskustva u zdravim vladinim metodama. Nakon nekoliko godina ponovno će se ispitati situacija, pa kad će iskustva, što će se steći sa konstitucijom, koja se sada uvadja, biti povoljna, tad će se dati izabranim zastupnicima pučanstva veća mjera autoriteta.

Državni tajnik želi upozoriti na to, da je već sadašnja uprava Vrhovnom Vijeću, što ga bira muhamedanska zajednica Palestine, predala potpunu kontrolu muhamedanskih vjerskih sudišta. Uprava je ovome Vijeću dragovoljno povratila značne prihode, koji poljeću od starih zaklada, koje je zaplijenila turska vlada. I odjel za nastavu prima savjete odbora, u kojem su zastupani svi dijelovi pu-

čanstva, a isto tako ima odjel za trgovinu i industriju prednost saradnje trgovačkih komora, koje su osnovane u glavnim mjestima. Administracija namjerava, da u proširenom opsegu slične reprezentativne odbore sjedini s raznim vladinim odjelima.

Državni je tajnik nazora, da politika na svakovoj podlozi, spojena s uzdržavanjem najpotpunije vjerske slobode u Palestini, uz tačno očuvanje prava svake zajednice gledom na Sveta Mjesta, mora da zadovolji sve dijelove pučanstva i da će se moći na toj podlozi sagraditi duh kooperacije, o kojemu u velikoj mjeri zavisi budući napredak i budući procvat Svete Zemlje.

ODGOVOR CIJONISTIČKE EGZEKUTIVE

Gospodinu

državnom podtajniku

COLONIAL OFFICE

Pozivom na Vaše pismo od 3. juna (br. 23494 ex 1922.) čiji smo Vam prijem već potvrdili, častim se obavijestili Vas, da je Egzekutiva Cijonističke Organizacije uzela u prešres izjavu glede politike vlade Njegovog Veličanstva u Palestini, koju ste joj ljubazno priposlali u prepisu, i da je prihvatila ovu rezoluciju:

»Egzekutiva Cijonističke Organizacije primila je do znanja izjavu glede britske politike u Palestini, koja joj je priposlana po Colonial Office-u 3. juna i uvjerava vladu Njegovog Veličanstva, da će se rad Cijonističke Organizacije udesiti saglasno sa politikom, koja je razložena u toj izjavi«.

Egzekutiva sa zadovoljstvom primjećuje, da je Vlada Njegovog Veličanstva u izjavi o svojoj politici u Palestini ponovno upotrebila priliku, da opet potvrdi deklaraciju od 2. novembra 1917. i da je proglasila pitanjem internacionalnog znamenovanja to, da židovski narod znade, da je po pravu u Palestini.

Egzekutiva primjećuje nadalje, da Vlada Njegovog Veličanstva priznaje kao posljedi-

Feuilleton

IZ DANA STRAHOTA HRIŠĆANSKOG KURZA

Piše narodni zastupnik Paul Sandor.

Nadošli su tužni dani, o kojima se danas još uvijek ne smije da govori. Jednoga dana doznajemo, da je šef policije pozvan u ministarstvo za domobranstvo, gdje mu saopćuju, da će u glavnom gradu po svoj prilici doći do nemira. Policija neka izadje sva van i neka nastoji, da mirnim načinom uzdrži red. Ako joj ne bi uspjelo načiniti reda, neka uhapsi nekoliko osoba, ali neka odmah gleda, da za vremena uzmognu umaknuti. Možete sebi misliti, kolika je odgovornost ležala na meni i Vazsonyi i još nekolicini. Jedva nam je najvećim naporom uspjelo, da spriječimo nemire.

Nekoliko tjedana poslije toga dospio nam je u ruke redovito vodjeni zapisnik neke sjednice, u kojem se već navadjaju imena i mjesta pojedinih lica, kod kojih će se provesti sistematski pogromi. Ova sjednica bila je tada odgođena, jer je ta stvar bila predana jednom pododboru, da izradi strateški plan za provadjanje progona. Uspjelo nam je da onemogućimo sve ove namjere. U nas još nema toliko slobode, a da bi mogli javnosti prikazati, na koji način se to dogodilo i ko su ti zaslužni ljudi, pomoću kojih nam je to uspjelo.

U to vrijeme morao je Vazsonyi bježati iz zemlje, jer nije nijednoga časa bio siguran svoga života. Ja sam ostao ovdje, jer sam mislio, da moj život nije u istoj opasnosti.

Ponajprije sam počeo da proučavam talmud, u koliko je izašao na mađarskom jeziku. Poslije toga učio sam marljivo bibliju, židovsku povijest, a napose djelo dra. Samuela Kohna i povjesno djelo dra. Bernsteina. Tad sam tražio suradnike. Naišao sam na nekoliko zapreka. Mnogi su bili suzdržljivi, nijesu se nekako htjeli baviti s tim stvarima — pa ni sami Židovi. Bolje je, rekoše, sve to u mirnome udesiti i ne biti preveć agresivan. Nakon takove pripreve, koja je išla u mjesec, došao sam tako daleko, da sam mogao održati svoj prvi govor u parlamentu. Neću da na ovome mjestu razlažem, što je prethodilo ovome govoru. Moja žena, moja djeca, prijatelji, kao i neprijatelji molili su me postojano, da ne držim nikakova govora. Stvar je u tom času izgledala onako, kao da bi parlament imao da poleti u zrak, kad bih ja tamo govorio. Moram priznati, da su to bili najgrozniji dani moga života, ta tri dana prije moga govora.

Mnogo sam borba proživio u svojem životu. Ali još nikada nijesam bio u takovoj uzrujanosti kao onoga dana. Ne stoga moguće, što bi me bilo strah, da bi mi se šta rdjavoga moglo dogoditi, jer su za mnogi

sjedili zastupnici iz Transdanubije, najgori antisemite, ne, bojao sam se samo toga, da ne bih kompromitirao židovstvo, ako bi moje sile bile preslabe da se održim u toj atmosferi.

Poslije moga prvoga govora dobio sam 297 pisma, u kojima se nalaze same grožnje. Jedno sam sebi naročito sačuvao. Lijepog rukopisa, čisto pisano, počinje to pismo: »Dragi Palibacsi! Neobuzdana me čežnja hvata za Tvojim crevljem«. I tako dalje u istom tonu. Moram primjetiti, da je sasvim čudnovalo, da održavši iste godine, u septembru 1920., govor u obranu naprednjačkih načela, nijesam primio nijednog takvog pisma. Kako se vidi, živim još i danas.

U to doba pale su mi na pamet priče, koje sam čuo u mojem djetinjstvu. Osobito jedna — ne znam više, gdje sam je čitao — u kojoj neko mora da se uspne na visoko brdo, a mora da ide ravno, ne smije se ni obrnuti, niti s kim govoriti, jer je inače propao. Ova mi je priča neprestano u pameti. Ne osvrtao se ni na koga, ni pred čim se ne bojati.

A što je bio konac? Hoću to, da otvoreno kažem: činjenica, da sam se odvažio, da branim prava židovstva pribavilo mi je respekt. Moji su mi protivnici dali pravo, da branim svoje istovjernike, dakle me se mora saslušati. Tada kao i danas gledaju me svi sa respektom i poštovanjem.

(Iz »Wiener Morgenzeitung«)

cu toga prava i potrebu, da se Židovima omogućiti da imigracijom povećaju svoj broj u Palestini i razabire iz tumačenja politike da se opseg ove imigracije ima ustanoviti prema svakodobnom gospodarskom kapacitetu zemlje za prijem novih useljenika. Kakovegod će se odredbe stvoriti glede regulacije ove imigracije, Egzekutiva se pouzdano nada, da će vlada Njegovog Veličanstva kao i uprava Palestine u toj stvari slijediti napred spomenuti princip.

Cijonistička Organizacija imala je u svako doba iskrenu želju za harmoničnom saradnjom svih dijelova palestinskog pučanstva. Ona je opetovano riječju i djelom pokazala, da njezina nastojanja ne idu ni za čim, što bi i u najmanjoj mjeri moglo da ošteti građanska ili vjerska prava ili materijalne interese nežidovskog pučanstva. Cijonistička Organizacija će i u napredak nastojati da njeguje duh susretljivosti, na koji je uputila vlada Njegovog Veličanstva kao na jedinu sigurnu podlogu za buduću procvat Palestine. Egzekutiva se pouzdano nada, da će tumačenje ove politike jedamput za uvijek raspršiti sve nespozumke, u koliko takovi još postoje, i da će, ako će ju lojalno primiti sve interesovane stranke, značiti početak nove ere miroljubivog napretka.

Polpis : Hajim Weizmann.

Balfourov govor za cijonizam

Kao što smo u prošlom broju javili, primila je engleska gornja kuća rezoluciju protiv forme britskog palestinskog mandata. Iako ovo glasovanje, koje ima da se smatra tek slučajnim uspjehom, jer je sjednici gornje kuće pribivalo tek 89 od 700 članova, ne će imati upliva na palestinsku politiku vlade, ipak je ovaj zaključak od zamašitog djelovanja. To nam je glasovanje dokazom, da je englesko visoko plemstvo lako povjerovalo tendencioznim arapskim izvještajima i da antisemite sistematski iako liho, rade, te nas sile da budemo vazda na oprezu. No sva naprezanja anticijonističke opozicije nisu uspjela, jer se glavni interes engleske javnosti obratio ne razlaganjima protivnika mandata i rezultatu glasovanja, već govoru lorda Balfoura, koji je svoj politički rad u gornjoj kući započeo govorom o idealima židovstva, kakav se sigurno još nikad nije držao u nijednome evropskom parlamentu. Radi njegove vanredne važnosti donosimo Balfourov govor u cijelosti. Balfour je rekao :

»Kod palestinskog mandata radi se o politici, koju su već prije primirja odobrile aliirane i asociirane sile. Ova je prihvaćena u Americi i u našoj zemlji, i ako je ikada bilo jedne deklaracije, koja je sa stalnošću mogla da računa na odobrenje cjelokupnog javnog mnijenja, držim, da je to deklaracija od 2. novembra 1917. Nerazumljivo je, zašto su lordovi čekali punih pet godina, da napadnu ovu politiku. To je jednostavna politika aliiranih, koju je tek nedavno odobrio američki senat. Nije nužna posljedica ove politike, kao što je to tvrdio lord Islington, da iz nje slijedi premoć Židova nad Arapima. Ne mogu da si zamislim političke interese, koji bi bili bolje osigurani, no politički interesi Arapa u Palestini. Nad svakim činom palestinske vlade ljubomorno će se paziti. Cijonistička Organizacija ne posjeduje političke vlasti. Nije vjerojatno, da će si je prisvojiti uz budnu pažljivost kritičara, mandatske ko-

misije ili jednog britskog komisara, koji je odgojen u duhu britske pravednosti i dobrog upravljanja. Prevlast Židova je jedna fantastična bojazan, koja ne bi smjela da zbuni trijeznog i nepartajičnog kritičara dogadjaja. Palestina je zemlja sa premalo pučanstva, i ako se moje nade ispune, moći će da prehranjuje mnogo brojnije pučanstvo, no što je to ikada mogla pod turskim gospodstvom, i to u jednom gospodarskom blagostanju, kakovo bi pod turskom upravom bilo nemoguće. Sva politika imigracije je sada predmetom najpomnijeg proučavanja, a značaj i kvalifikacije useljenika podvrgnute su najpomnijem ispitivanju pod vladinom kontrolom. Koliko sam ja informiran, nije ni jedan useljenik pao na teret kojem javnom fondu. **Palestina može da gospodarski procvate ili da uveća svoje pučanstvo samo ako iskoristi oduševljenje židovskih općina u cijelome svijetu.** Uvjeran sam, da će ove pripravnice pomagati kod razvitka židovske domaje, jer je to daleko idealnije, no što je zaslužba dividenda i sticanje imetka.

Ruttenbergov projekat preispitan je na najkritičniji način po stručnjacima Colonial Office-a, koji su bili jednodušno mnijenja, da su uvjeti i način poduzeća takovi, te se uopće nije moglo boljeg kontrakta iščekivati. U Ruttenbergovom planu nema ničesa od nedozvoljene protekcije, već ovaj će plan, kad će biti ostvaren, pružati Palestini ekonomskih probitaka, kakovi se ni na koji drugi način ne bi mogli postići. Palestinu kontrolišu u svim njezinim krajevima britski činovnici, i meni se čini najfantastičnijom optužbom, koja tvrdi, da bi se Ruttenbergov projekat mogao smatrati sredstvom potlaćivanja. Ne odgovara li što više i s materijalističkog gledišta interesima arapskog pučanstva, ako se ovaj golemi projekat židovske domaje podstrekne? Ako pučanstvo, koje je do konca rata od Turaka bilo nogama gaženo, treba sada da steče sve moguće probitke, onda može da se to desi samo uvedenjem najmodernijih metoda.

Priticanje kapitala iz svijeta dijelova svijeta može da se postigne samo izvedenjem ovog velikog plana, koji znatna većina Židova drži jednim bitnim napretkom.

Od svijeta optužba čini mi se najčudnovatijom ona o nepravdi prema Arapima. Mi smo uradili više, no što je od stoljeća uradjeno, da dademo arapskoj rasi onaj položaj, na koji ima pravo. Tvrdnja, da smo njegovi neprijatelji, nije samo u pogledu naše politike najnepravdnija, već u svojoj nastranosti gotovo fantastična. Politika vlade u Palestini jest i bit će arapskom pučanstvu veoma korisna. Sa čisto ekonomskog gledišta bit će politika, koju smo započeli, valjda uspješna. **Ja smatram ovu politiku djelomičnim riješenjem velikog i vječnog židovskog problema.** Lord Islington je rekao, da nema predrasuda protiv Židova. Ja lično mogu da kažem, da nemam predrasuda u njihovu korist. Ali njihov položaj u našoj historiji, njihova povezanost sa svijetskom politikom i svijetskom religijom, je skroz jedinstvena. **Tu nema ni jedne poredbe u cjelokupnoj povijesti čovječanstva.** Jedna malobrojna rasa, u malenoj zemlji, koja u nijednoj dobi svoje

povijesti nije imala bilo kakove vanjske moći, čiji su stanovnici najprije deportirani, zatim razasuti, konačno uopće protjerani u sve dijelove svijeta, da uzdrže jednu tradiciju, religiju i rasu, za koju nemamo poredbe. Već i to je dosta zamašno. **Ali treba promisliti, kako se kroz mnoga stoljeća s njima postupalo, kroz stoljeća, koja u nekim zemljama još do ovog časa traju.** Treba promotriti, kako su izvrgnuti tiraniji i progonima, promotriti, da li nije cjelokupna evropska kultura, sva religiozna organizacija ovoga kontinenta, od vremena do vremena skrivila velika zločinstva protiv ove rase. Ja sasvim dobro razumijem, da su neki članovi ove rase pobudili negodovanje. Ne mogu da si predstavim, da bi kraj načina, kako se s njima postupalo, moglo da bude drugačije ali kad se to naglašava, ne smije se zaboraviti, koji su udio imali na intelektualnom, umjetničkom, filozofskom i znanstvenom razvitku svijeta. Ima ih na svakom univerzitetu, u svakom centru studija i baš u času, kad su bili proganjani, neki od njih od crkve bili proganjani, ipak su njihovi filozofi razvijali misli, koje su veliki naučenjaci crkve primili u svoj religiozni sistem. Kako je to bivalo u srednjem vijeku, kako u prijašnjim vremenima, tako je i sada. A ima li moguće ikoga ovdje, koji bi sa položajem Židova bio zadovoljan. Izvanrednom žilavosti mogla je ova rasa da osigura svoj opstanak, ma da nije imala nacionalne domaje. **Što je bio rezultat toga? Rezultat je bio, da su bili označivani parasitima u svakoj civilizaciji, na kojoj su imali udjela.** Vrlo korisni paraziti više puta, usudjujem se ustvrditi. No, bilo tomu kako mu drago, ne mislite li, da bi hrišćanski svijet, koji ne zaboravlja sve ono zlo, što je počinio, morao da uvaži jednu mogućnost, koja ovoj rasi, a da se jednoj drugoj ne nanosi nepravda, daje šansu, da organizuje jednu kulturu u jednoj zemlji, gdje će biti sigurna od potlaćivanja?

A nije li ispravno, da mi to želimo učiniti, jer to možemo učiniti? **Mi ćemo imati da dademo Židovima ono, što svaki drugi narod ima: jedno mjesto, jedno naselište, gdje mogu da razvijaju sopstvenu kulturu i tradicije.**

Preko svijeta materijalnih probitaka je ovdje ovaj veliki ideal, za kojim težimo i koji je, kako držim, ostvariv. Može da se izjalovi, i ja ne poričem da je pustolovina. Ali zar da nikada ne pokušavamo novih eksperimenata? Ja se nadam, da su eksperimenti i pustolovine opravdane, ako za njih ima razloga. **Jamačno je u redu, da u svaku zemlju, u koju su Židovi raspršeni odašaljemo glas, koji im kazuje, da hrišćanstvo nije zaboravilo njihove vjere, da se sjeća usluga, koje su Židovi učinili velikim svjetskim religijama, a u prvom redu i religiji, koju ispo vijeda i veći dio ove kuće, i da im svim silama želimo stvoriti mogućnost, da u miru i spokojnosti pod britskim gospodstvom razvijaju velike nadarenosti, koje su dosada morali da dovedu do zrelosti u krajevima, čiji stanovnici ne govore njihovim jezikom i ne pripadaju njihovoj rasi.** Ovaj ideal želio bih vidjeti ostvarenim, to je cilj politike, koju ja branim. I ako se može da brani sa svakog stajališta, to je eto razlog, koji me vodi.

Oko židovske domaje

Predsjednik Weitzmann o položaju.

Predsjednik cionističke organizacije dr. Hajim Weitzmann, izjavio je, da bi palestinska rezolucija engleske gornje kuće bez sumnje mogla imati **neugodnih posljedica**. Naročito će **arapska delegacija** iz Palestine crpiti iz toga koristi i zavlaciti pomirenjem. **Što se pak ratifikacije palestinskog mandata tiče, toliko je već napredovala stvar, da joj ni ova rezolucija engleske gornje kuće ne može naškoditi.** Dr. Weitzmann imade potpuno povjerenje u izvršenje ratifikacije mandata. (J. B. C.)

Očitovanja američkih cionista.

Zemaljska konferencija američkih cionista otvorena je u Filadelfiji pod predsjedanjem Louis Lipskog. Konferencija primila je rezoluciju, u kojoj se žali na rezoluciju engleske gornje kuće u pitanju palestinskog mandata. Rezolucija upućuje na dojam, koji je učinila **Balfourova deklaracija** i njezina potvrda u San Remu na sveukupno židovstvo. Obećanje Engleske namiče židovskom narodu teške financijske obveze i židovski narod strpljivo čeka na ratifikaciju palestinskog mandata, čije je zavlacenje prouzrokovalo nemire u Palestini i proizvelo propagandu, kojoj je zadnja posljedica rezolucija engleskih lordova. Te pojave su uzrokom uznemirivanja u židovskom narodu. Stoga pozivlje konferencija britsku vladu, da odmah poduzme korake kod naredne sjednice Saveza Naroda radi **konačne ratifikacije** palestinskog mandata.

Pukovnik Patterson nastojao je da umiri konferenciju radi utjecaja rezolucije engleske gornje kuće, te izjavio, da ista nije uperena protiv Palestine, nego protiv Lloyd Georges.

Blagajnik cionističke organizacije u Americi izvjestio je o dosadanjem uspjehu američkog **Keren Hajesoda**. Završena kampanja donijela je obveza u iznosu od **pet milijuna dolara**, od kojih su u **gotovom** uplaćena već **dva milijuna dolara**.

Sokolov naglasio je, da je žalosno, da danas mnogi dobri cioniste stoje izvan cionističke organizacije. **Balfourova deklaracija postala je međunarodnim aktom i kao takav je neopoziv.** (J. B. C.)

Zaključak američanskog parlamenta. Kao što smo već javili, primio je američanski parlament u senatu prihvaćenu rezoluciju senatora Lodgea. Zaključak je zato od odlučne važnosti, jer je konačno odobrenje pregovora, što su se vodili između Amerike i Engleske u pitanju palestinskog mandata, po narodnom predstavištvu. Ovim su zaključkom uklonjene i zadnje zapreke za raspravu palestinskog mandata pred Vijećem Lige Naroda.

Na sjednici Vijeća Lige Naroda, koje se sastaje sredinom ovoga mjeseca, razložit će englesko stajalište bivši ministar inostranih djela Balfour. Kao što se vidi iz izjave engleske vlade, koju donosimo na drugome mjestu, nije se vlada dala smesti u svome držanju prema palestinskom mandatu zaključkom gornje kuće.

Mlada Turska i palestinsko pitanje.

Kako se odnosi moderna Turska na prama problemu obnove židovske do-

maje? Imao sam zgodu, da stavim ovo pitanje turskom diplomati, koji je kao izvanredni naučenjak i čuveni književnik poznavao ne samo svoje zemlje, nego i cionističkog problema. Od osobitoga je interesa čuti njegove izvode, jer daju osobitu sliku kulturnih prilika osmanskog carstva poslije rata.

Mlado-Turska — izjavio je on — je zemlja, koju imade Evropa tek da otkrije. Ja ne pretjerujem, ako tvrdim, da u Evropi — i istočne zemlje nijesu izuzete — vladaju posve kriva mišljenja o sadašnjoj Turskoj. Usprkos živahne propagande **turskog saveza**, koji se nalazi u Ženevi, koji sve moguće potuzimlje da sadašnjim gospodarima svijeta objasni silne napretke, koje je postigla Turska u poratnim godinama, još uvijek mnogi ne će da shvate, da stara zemlja Osmana sa svojom **azijskom romantikom** spada u prošlost. Ustav je po uzoru englesko-francuskom posvema demokratiziran, a broj posvema po zapadnjačkom uzoru uređenih **pučkih i srednjih škola** povišen je od zaključka mira u Sevresu **na dvostruko**. Moć Šeik-ül-islama ograničena je danas na čisto vjerska pitanja, a turski sudovi sude danas već sasvim nezavisno, na temelju zapadnih zakona. **Emancipacija ženskih** tako je već uznapredovala, da se pripuštaju već i na sveučilišta, a mogu i sva zvanja da vrše.

U Turskoj vlada sloboda ispovjedanja vjere i potpuna ravnopravnost svih državljana, što ali nije samo zakon na papiru, nego stvarna činjenica, kao što je baš ne možemo naći u svim zemljama Evrope.

Kod Turaka nije se nikada pokazao antisemitizam, osim ako je tu i tamo nastupio kakav fanatični pustolov, koji je htio izrabiti materijalno dobro stanje Židova u Turskoj u svrhu huškanja, da bi sebi napunio džepove. A danas pogotovo ne može nikako da uhvati korijena.

Stajalište Turske k **cionističkom pokretu** proizlazi danas sasvim jasno iz najnovijeg perijoda turske povijesti i iz današnjeg izvanjskog političkog položaja. Turska se sama bori za vlastitu nacionalnu samostalnost. Velika borba Mustafa Kemala sa Grecima još uvijek nije završila, premda se čini, da u zadnje vrijeme ipak — iako polagano — gospodari svijeta dolaze do bolje spoznaje. Turska sama stoji i pada s Wilsonovim **zahtjevom samoopredjeljenja** za sve narode. A isto pravo života, koje zahtjeva za sebe, hoće da bude osigurano i za sve druge — **dakle i za Židove**. Narod, koji se sam bori za obnovu svoje zemlje, može da gleda samo simpatijom na nastojanje drugog potlačenog i raštrkanog naroda za obnovom njegove domovine. Ova simpatija doduše nije u Turskoj općenita, jer se jedan dio boji, da će Palestina biti izgubljena za Islam, ali se ipak ne nalazi u većini turskog naroda. Mora se naravno naglasiti, da izgradnja židovske Palestine ne smije krnjiti prava tamo naseljenih muhamedanaca, ona moraju što više biti osigurana na temelju najširijih samouprava — podjednako sa napredovanjem ostvarenja cionističke ideje.

Raspravljane zapadnih vlasti o mandatu.

Kako doznajemo, dovele su rasprave između francuske, talijanske i engleske vlade u pitanju palestinskog mandata do

sporazuma u pogledu neke promjene članka 14. nacrtu mandata. (Još nemamo službene potvrde te vijesti.) Članak 14. engleskog nacrtu mandata sadržaje obveze Engleske u stvari uspostave komisije u svrhu proučavanja pitanja i zahtjeva raznih **vjerskih općina**. Predsjedatelja te komisije izabire Vijeće Saveza Naroda, a njena je zadaća, da se brine, da sveta mjesta pojedinih vjera dodju pod nadzor pripadnika te vjere, pri čemu ostaju pravomoćne obveze Engleske, brinuti se za održanje reda. (J. B. C.)

Orijentalna pitanja.

O raspravama između Lloyd Georges i Balfoura s jedne strane i Schanzera s druge strane javlja se, da se s engleske strane označuju zahtjevi Talijana u pogledu Palestine, napose u pogledu t. zv. **»mjesta zadnje večere«** u ovome času **neispunjivima**. Isto tako se protive engleski državni ispravku **granica između Tripolisa i Egipta**, kako to žele Talijani, jer ovi krajevi stoje pod egipatskom upravom, a ne može se ništa bez rasprava s tamošnjom vladom učiniti. U pogledu konferencije o Tangeru, koja bi se imala održati u Londonu, još nisu pregovori zaključeni.

(Havas.)

Odgoda debate o palestinskom mandatu u engleskoj donjoj kući odlučena je po izjavi Austen Chamberlaina u ime vlade na 4. o. mj. Stajalište kolonijalnog ureda zastupati će ministar kolonija Winston Churchill. (J. C. B.)

Vrhovni komesar Palestine kod generalnog tajnika Lige Naroda. Britski vrhovni komesar za Palestinu, sir Herbert Samuel, stigao je na proputovanju u Ženovu i posjetio generalnog tajnika Lige Naroda, sir Erica Drummonda.

Iz židovskog svijeta

Vijećanje pruskih židovskih općina. U nedjelju dne 25. lipnja bila je održana u kući Lože vijećanje židovskih općina u Pruskoj. Pribivalo je do 300 delegata, koji su zastupali nekih 500 općina.

Nakon pozdravnog govora predsjedatelja dr. Sterna, pozdravio je konferenciju u ime pruskog ministarstva za bogoslovlje tajni savjetnik Israel, zatim u ime državnog ministarstva ministarski savjetnik dr. Kaisenberg, koji izražuje želju državne vlade, da bi se osnovalo državnu organizaciju njemačkih Židova, te u ime pruskog ministarstva financija dr. Jöhlinger.

Izvjestitelj u pitanju osnutka saveza židovskih općina u Pruskoj sindikus židovske općine u Berlinu dr. Freund razlaže po njemu izradeni nacrt pravila budućeg saveza općina, i moli za prihvat.

Nakon što je govorilo više zastupnika raznih općina, govori predsjednik izraelskičko-njemačkog saveza općina, prof. Kalischer, te ističe, da bi osnutak saveza židovskih općina u Pruskoj bio smrtni udarac savezu židovskih općina u Njemačkoj i završuje riječima: **»Moji dani su odbrojani, no hoću da vas još jednom opomenem, da ne razorite savez Njemačkih Židova.«**

Pri raspravljaju pojedinih članaka nacrtu pravila stavljaju predstavnici puč-

Niže donosimo doslovce naredbu:

Ministarstvo unutrašnjih djela kraljevine SHS
Resor B. B. B. Nr 1738/922.

Gospodinu Velikom Županu,

Sombor.

Meni podnešenu prijavu o za vrijeme rata i poslije rata u Bač-Bodroškoj županiji naseljenim Židovima pročitao sam i slijedeće ustanovio:

1. Broj, za vrijeme rata i poslije rata naseljenih Židova u ovoj županiji je vrlo velik.
2. Mnogi od njih došli su iz inozemstva. Istina je doduše, da su nekoji preselili se iz jednoga mjesta u drugo, ali iz Vašega izvještaja ne može se ustanoviti, da li su oni bili zavičajni u prijašnjem prebivalištu, ili da li su ovamo došli iz inozemstva.
3. Mnogi od njih nemaju stanbene dozvole.
4. Prema zanimanju su većinom kramari.
5. Grad Senta davao je u velikoj mjeri stanbene dozvole, što je vrlo štetno za ta mošnju nacionalizaciju.

Obzirom na naše državne i narodne interese, te u svrhu olakšanja policijskog nadzora odredio sam slijedeće:

1. Svi, u listi primljeni Židovi dužni su da u roku od 30 dana pridolesu svoju domovnicu.
2. S inozemnim Židovima, ili s onima, koji su stekli zavičajnost u kojem mjestu SHS iza 1. januara 1910., ima se postupati u smislu naredbe 8640/920., ako se to s ma kojega razloga dosad nije učinilo.
3. Kod podjeljivanja stanbenih dozvola imaju se najstrožije prosuditi sve okolnosti, te potvrditi političku i moralnu ispravnost, te tražiti podatke o obavljenoj vojnoj dužnosti kao i ine osobne podatke.

4. Svi oni, koji su ovdje zavičajni od 1. januara 1920. i nisu zatražili naše državljanstvo ili ako su ga zatražili, a odbijeni su, imaju se voditi u strogoj evidenciji, jer su ove osobe dužne da napuste zemlju do 26. jula 1923. Provedenje ove naredbe nema se tumačiti kao progonjenje ovdašnjih autohtonih Židova, na što se naročito upozorava.
Beograd 19. februara 1922.

Po nalogu ministarstva unutrašnjih djela
Aleksijević m. p.

Dom zagrebačke izraelske ferijalne kolonije. Izraelska ferijalna kolonija u Zagrebu je lihim a neumornim radom stekla već neprocijenivih zasluga u plemenitom prezanju oko ublažavanja socijalne bijede, od koje toliko stradavaju djeca, a na žalost u velikom broju i naša židovska djeca. Uz druga djela dobročinstva posvećuje društvo glavnu svoju skrb narušenom zdravlju židovske djece. O školske praznike izvlači blijedu, anemičnu, rahitičnu i limfatičnu djecu iz zagušljive atmosfere uzanih, prenapunjenih i u svakom pogledu nehigijenskih stanova na sunce i svjež, ljekoviti morski zrak u hrvatskom primorju, ili ih šalju u pojedina ljekovita kupališta, gdje se odnosna djeca privdaju specijalnom liječenju.

Ustrajnim i požrtvovnim radom prikuplja društvo potrebna znatna novčana sredstva za pokriće golemih troškova, što ih iziskuje opskrba i njega bolesne ili slabe djece. Nu agilna i plemenitom radu društva nadasve odana predsjednica gdja. Tilda Deutsch-Maceljska stavila si je u svom radu za ovu djecu dalekosežne ciljeve, kojima se korak po korak približava.

Tako je njezinom inicijativom i uz dugogodišnje požrtvovno naslojanje uspjele ove godine ostvariti plan doma izraelske feri-

jalne kolonije kupnjom jedne vile u Crikvenici. Lijepa i prostrana vila, koja leži tik kraj dječjeg igrališta ima 14 soba te velik vrt, pa će moći da primi 80-90 djece.

Nadamo se, da će ovo naše zaslužno humanitarno društvo ovaj svoj lijepi uspjeh smatrati tek jačim podstrekom, da i dalje svim marom poradi oko izgradnje svojih institucija staviv svoj rad na široku socijalnu podlogu. Židovi Zagreba a i drugih mjesta sigurno će honorirati ovo revno pregnuće naše ferijalne kolonije obilnom materijalnom potporom.

Herzlova spomen-slava u Zagrebu. U subotu, dne 15. jula o. g. u pol 9 na večer održat će se u hramu hesped, na kojemu će koralni dio službe božje izvesti pjevačka sekcija Makabija. U nedjelju, dne 16. juna o. g. održat će se u 11 sati prije podne matineja, na kojoj će svečano spomen-slovo držati g. dr. Aleksandar Licht, a pjevačke tačke izvesti će pjevački zbor Makabija. Mjesto održanja matineje javit će se putem dnevnika.

NAŠIM PRETPLATNICIMA!

Tokom ove godine povisila nam je tiskara cijenu tiska za 45%. Kraj toga pretvorili smo list, koji je samo 3 put mesečno izlazio u tjednik, a dnevno poskupljuje papir i drugi izdaci, tako da smo primorani povisiti danom 1. jula 1922. pretplatu na K 240. - godišnje. Uvjereni smo, da će naši poštovani pretplatnici uvidjeti opravdanost ove naše povišice, tim više, što su to već mnogo prije učinili svi listovi, pa i dnevnici. Nadamo se, da će i oni pretplatnici, koji su već poslali pretplatu za cijelu godinu, uvažiti ovu okolnost i naknadno nam poslati diferenciju.

Uprava »ŽIDOVA«.

Adresa za dopise: Zagreb, Illica 31., III kat.
Uredovno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne
i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje
na Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d.
Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Svrha je židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotuđljivim imetkom židovskoga naroda. — Žid. narodni fond utemeljen je na V. cion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franka.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju

Nekoliko primjedbi k polugodišnjoj statistici Ž. N. F.

Donosimo u ovom broju polugodišnju statistiku Židovskog Narodnog Fonda, koji iznose K 636.161.97. Prema tomu pokazuje prvo polugodište sabirnog rada za Keren Kajemet prema prošlom godišnjem prvom polugodištu, koje je donijelo K 839.152.82, manjak od K 195.990.85. U čudu se pitamo, koji su razlozi, da prihodi Keren Kajemeta padaju u tolikoj mjeri, umjesto da bi se baš u ovoj jubilarnoj godini znatno po-

visili, da dostignemo propisani nam kontingent od 3 i pol milijuna kruna. Nema sumnje, da bi se kraj malo dobre volje i sistematskog rada mogla namaknuti propisana svota od jednog milijuna petstohiljada za prvo polugodište, jer kad ovu svotu podijelimo sa najopreznijim statističkim podacima, prema kojima u Jugoslaviji žive tek 60 tisuća Židova, vidimo, da na pojedinog Židova otpada svega K 29.—

Ne želimo da se upuštamo u promatranja rezultata, koji su postignuti u pojedinim mjestima, niti želimo iznijeti rekriminacije protiv nemarnih sabirača i nehaju našega židovstva prema Židovskom Narodnom Fon-

du. Ipak moramo da istaknemo da se ovaj nazadak u приходима Židovskog Narodnog Fonda ima da pripíše polpuno nesistematskom radu u najvećim našim centrima, gdje se, kako se čini, rad za Narodni Fond prepušta dobroj volji pojedinca.

Jedan pogled na tabelu iskaza pokazuje nam, da je bilo mjesta, gdje je propisani kontingent ne samo namaknut već i prestignut, što bi se sigurno i u drugim mjestima moglo postići.

Rezultat sabiranja u ovome prvome polugodištu dokazuje nam, da ideja Narodnog Fonda, njegova velika važnost na obnovnom djelu u Palestini kao nosioca narodne

Stedne uloge ukamaćuje sa
i vraća iste bez otkaza

5%

ZAGREB
Nikolićeva 7

MEDJUNARODNA BANKA

D. BEOGRAD
D. Terazije 23

5%

naše zemljišne politike u gradu i na selu, još uvijek nije u dostatnoj mjeri prodrla u redove naših Židova. Podavanja za Narodni Fond kanda su još uvijek prepuštena pukom slučaju, kad se ko baš sam od sebe sjeli i malo nas svijesno je sebi dužnosli prema ovom

prevažnom financijalnom instrumentu naše organizacije. Ne možemo sebi drugačije da lumačimo tako slabo učestvovanje prinosnika u doprinosanju za Narodni Fond, pa će sloga biti nužno da upotrijebimo sva sredstva, kako bi što uspješnije propagirali ideju

Narodnog Fonda. No pored toga morat ćemo da se ozbiljno pozabavimo i sa dosadanjim metodama rada i sabimi rad svagdje, gdje rezultat nije zadovoljio, postavili na novi temelj. O tome raspravljat ćemo u narednom broju.

! Požurite, da uplatite svoj šekel !

IMPORTNA KUĆA

D. HIRSCHL I DRUG

8 AKADEMSKI TRG **ZAGREB** AKADEMSKI TRG 8

TELEFON BROJ 13—31.

TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu

PRISPIO

AIDA

PAMUK

» «

za dobiti kod veletrgovine kratke, pamučne, pletene kao i D. M. C. robe

Ferdo Schwarz i drug, Ilica br. 45

Telefon 2-56

Brzoj. naslov: Švadruk

„Sidro” d. d.

Za trgovinu željezom

Valška ulica 40 ZAGREB Telefon 61 i 21-30

Veliko skladište željeza te sve u željeznu struku zasjecajuće robe, napose traverza i betonskog željeza.

NORBERT WEISS - ZAGREB

Telefon 7-33 **BAKAČEVA ULICA 4** Telefon 7-33

Nudja: Ausišku modru galicu i ine kemijske proizvode, Gazela sapun, Sunlight sapun, Sava svijeće, originalna američka tehnička ulja, jestiva ulja, I-a holandski Kakao, vaniliju, čaj, šafran itd.

ALKALAJIDRUG
ILICA BROJ 40. **ZAGREB** MESNIČKA UL. 1.

VELIKI LAGER FINĐANA I ŠOLJICA ZA CRNU KAFU, FESOVA, VUNICE, NOŽEVA, OLOVKI, OGLEDALA, TABAKERA, SAPUNA, ŠIVAČIH STROJEVA NAJVEĆI I NAJBOGATIJII SORTIMAN GALANTERIJSKE I NÜRNBERŠKE ROBE JUGOSLAVIJE.

ŠTOFOVA

Telegram: Štofova

na veliko

Telefon: 26-56

Adler i Buehler
ZAGREB

Preradovićeva ulica broj 2.

BUKOVO DRVO
I. VRSTI

za gorivo, na wagone, hvalove rezana i cijepana
Promptna dobava, uz povoljne cijene

Šandor Weiller

Trnjanska c. 40 Zagreb Telefon 24--69

DR JOSEF HAIM

specijalista za kožne i spolne bolesti, ordinirat će za vrijeme ljetne sezone u banji Lipik, villa Müller.

FRIDA SLESINGER
MAVRO AUSLANDER
zaručeni

Zagreb

Ivankovo

u mjesecu srpnju 1922.

ZAHTEVAJTE CIJENIK

FINIH SAPUNA, POMADE, PUDERA, BRILLANTINE, BOJE ZA KOSU, I SVIH TOALETNIH POTREBŠTINA NA VELIKO

IZ

NOBILIOR PARFUMERIJE
Zagreb

CARINSKA I TRANSPORT. POSLOVNICA
MILAN WEISS - ZAGREB
SUTERAIN - GJORGJIĆEVA ULICA 9 - SUTERAIN
TELEFON INTERURBAN 4-93

VRŠI SVE VRSTE CARINJENJA UVOZNO, IZVOZNO I PREVOZNO - DAJE STRUČNO OBAVEŠTENJE O STOPI CARINE - PRIMA ZASTUPSTVO KOD NADLEŽNIH VLASTI U CARINSKIM SPOROVIMA

Iskaz

darova za Keren Kajemet Lej Israel za vrijeme od 1. I. do 30. VI. 1922.

Tek. broj	M J E S T O	Polugodišnji kontingent		Sabrani iznos		S A B R A N O			
		K	f.	K	f.	više		manje	
						K	f.	K	f.
1	Banjaluka	25000	.	24030	.				70
2	Belacrkva			714	.				
3	Beograd	350000	.	112067	40			237933	
4	Bihac	3000	.	3647	.	647	.		
5	Bjelina	12500	.	23556	.	11056	.		
6	Bitolj	35000	.	10691	20			24309	
7	Bjelovar	35000	.	5071	.			29929	
8	Brčko	12500	.					12500	
9	Brod n/S.	35000	.	4568	.			30432	
10	Daruva	12500	.	745	.			11755	
11	Derventa	2500	.	4875	.	2375	.		
12	Dubrovnik	5000	.	1000	.			4000	
13	Donji Miholjac			800	.				
14	Djakovo	12500	.	4680	.			7820	
15	Gradacac	2000	.	645	.			1355	
16	Grubišnopolje	2500	.	1200	.			1300	
17	Hercegovac	1500	.	449	.			1051	
18	Ilok			292	.				
19	Karlovac	12500	.	9173	.			3327	
20	Koprivnica	18000	.	15000	.			3000	
21	Krizevac	12000	.	8778	.			3222	
22	Kula			564	.				
23	Ludbreg	10000	.	5591	20			4409	
24	Mitrovića	20000	.	4848	20			15152	
25	ostar	5000	.	2798	.			2202	
26	Nasice	7500	.	6250	.			1250	
27	Nis	7500	.	6000	.			1500	
28	Novogradiška	12000	.	923	.			11077	
29	Novisad	75000	.	24760	.			50240	
30	Ogulin	1000	.	3160	.	2160	.		
31	Ostijek	175000	.	91080	.			83920	
32	Pakrač	7500	.	455	40			7045	40
33	Pozega	12500	.	11127	80			1373	
34	Prijedor	3500	.	2024	.			1476	
35	Pišuna	3500	.	1830	.			1720	
36	Pinjavor			500	.				
37	Racineveci			560	.				
38	Rogatica	1000	.	2416	.	916	.		
39	Runa	7000	.	3020	.			4520	
40	Sanski most	2000	.	2043	.	43	.		
41	Sarajevo	350000	.	65453	.			284547	
42	Slatina			4260	.				
43	Spit	5000	.	7501	.	2501	.		
44	Subotica			1412	.				
45	Šabac			700	.				
46	Travnik	5000	.		.			5000	
47	Tuzla	15000	.	10860	.			4140	
48	Tušina Kamža			400	.				
49	Ujanič			1000	.				
50	Veliki Beckerek			5100	.				
51	Vataričin	12000	.	9563	.			2437	
52	Vinkovci	30000	.	5460	.			29540	
53	Virovitica	5000	.	1304	.			3696	
54	Vrsko	1500	.	500	.			1000	
55	Vrsegrad	1500	.	1010	.			500	
56	Vrsac	25000	.	22397	80			2603	
57	Vukovar	25000	.	10240	.			14760	
58	Zagreb	350000	.	68149	97			281851	
59	Zadar	1000	.	1786	.	786	.		
60	Zomin	2500	.	4032	.	1532	.		
61	Zenica	3000	.	8234	.	5234	.		
62	Zidani Dvori	25000	.	3032	.			21968	
63	Žeče	1000	.	930	.			70	
* Iz raznih mjesta				45	.				
Ukupno svota				636161	97				

Od toga iznosa otpada na pojedinu granu: Opći darovi: 128.823.80. Samooporezovanje: 6964.—. Skrabice: 48.860.77. Zlatna knjiga: 34.024.—. Maslinovo drvo: 33.098.—. Darovi kod ture: 25.242.—. Obiteljska darovna knjiga: 56.026.—. Učinjene usluge: 3853.—. Dar zemlje: 8000.—. Dječji sabirni arci: 55.645.40.—. Obnova Palesline 6977.—. Kolonija Členov: 1500.—. Nahla: 858.—. Jaar Jugoslavija: 218.290.—. Legat: 8000.—. Prinosi ispod K 200.— doprinjela su ova mjesta: Alibunar, Bos. Gradiška, Cerević, Čakovac, Čazma, Karlovo selo, Sisač i Slatina.

Papir

Pls. pribor

„PAPIEROS“
Nunčić, Fürst i drugovi
ZAGREB

Zagrebački velesajam
Odl. V. - Trg. paviljon br. 335

Glavno zastupstvo i skladište za SHS
TVORNICA PAPIRA

Ortmann i Wattens

Specijalni proizvodi:
Svileni papiri! Kreprole!

Relief Zavod za kovanje
i rezbarstvo
BEZALEL FÜRST
NOVISAD - Kralja Aleksandra 47

Proizvadj: tiskane (relieftiskom) posjetnice, glave listovnog papira, vinjeta, pečatnih markica itd. u svim bojama i kvalitetama i u umjetničkoj izradbi. Nadalje: pečate, štampilije, štanice, čelične rezove, šablone, klišeje, rezbarije svih vrsti

Na veliko! Na veliko!

Imuni

uz najjeftiniju cijenu kod tt.

J. Dragoner
ZAGREB - NIKOLIĆEVA ULICA 4.

Jedino najveće specijalno skladište kratke naklone i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Ullmann, Zagreb
Ilica 36 Ilica 36

Crkvena školska jevrejska općina u Šabcu

Oglas

Crkvena školska jevrejska općina u Šabcu potrebuje

Hazana (refardski obred)

koji istodobno treba da bude veroučitelj, koljić (sohet), a po mogućnosti i moel.

Kandidati moraju vladati srpsko-hrvatskim jezikom.

Ponude s uvjetima slati do 15. jula o. g. upravi pot isano opštine sa uverenjima o sposobnosti, nadalje posebnom sa pćiti vrijeme nastupa, koliko reflektantu imade godina, da li je oženjen, sa djecom ili bez djece. Samo pozvamom će se nadoknaditi putni trošak

Crkvena školska jevrejska općina
u Šabcu

METALOKEMIJA D. X D.

ZA KEMIČKE I RUDARSKE PROIZVODE
STROSMAYEROVA UL 6 ZAGREB STROSMAYEROVA UL 6

KRALJA PETRA UL. 62 BEOGRAD KRALJA PETRA UL. 62

Brzjavni: Metalokemija ☛ Telefon interurb. 16-11

KOVINSKE i željezne polufabrikate
KOVINE i sve kovinske legure
KEMIKALIJE, osobito

modra galica

Uredjaji i sve potrepštine
za tvornice, mlinove,
pilane i t. d.

Pumpe

cijevi za vodu, vino i paru
Motori, vršalice

Mlinsko KAMENJE

„Šarošpačko“, Gumove cijevi, brtvila, remenje za strojeve, ulja i mast za strojeve, vatrogasne štrcaljke i cijevi, armatura za paru i vodu, vinogardarske potrepštine te sve
Tehničke predmete
za svaku potrebu dobavlja sa skladišta najpovoljnije

Ignac Deutsch i brat, Zagreb

Marovska ul. 20 Telefon III. br. 26-41

„GOLUB“ „ГОЛУБ“

ZASTITNI ZNAK

JE NAJBOLJI **PAMUK**

ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE

A. ROMANO

ZAGREB

AKADEMIČKI TRG BR. 8

KROJAČKA DVORANA

ZA GOSPODU

HINKO GRAF

Zagreb Berislavićeva
br. 4.

CIJENE UMJERENE · IZRADBA BRZA

Preporučuje se P. N.
Gospodi za izradbu
najmodernijih odjela.
Veliki izbor
najfinijih engleskih
Stofova

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih ponjava

Industrijski zavod
MILAN FREIBERGER

ZAGREB

Bakačeva ulica 5.
Telefon broj 6-14.

Uvadjanje elektr. pogona (centrala),
Dynamo strojeva,
elektromotora, elek. rasvjete, kućnih telefona. Preuzima sve popravke iste struke.

1700

Prva hrvatska veletrgovina željeza i željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uredjaja, te sve vrste građevnih potrepština. **Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.**

Asbestni škriljevac

cement, vapno, opeke,
betonsko gvožđe, traverze
i sav građevni alat, te materijal
prodaje na veliko:

„GRADIVO“ trgovačko društvo za promet građevnim i tehničkim materijalom
ZAGREB Bogovićeve ulica br. 3
Telefon 5-55 Brzjavni „Gradivo“

DIONIČKO DRUŠTVO „**MERKUR**“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-95

ZAGREB · ILICA 31

PAPMERKUR
BRZJAVI.

Veletrgovina
pisatag, risatag, novinskog, te
omotnog papira

Vlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfekcija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisatag i risatag pribora